

Pròleg

La celebració de la bellesa ens dignifica i ens enalteix. En la bellesa hi ha el darrer recer, el retrobament amb l'impuls humanitzador que ens reconcilia amb la vida. Hi prenem consciència d'un goig profund que travessa els segles quan la contemplem o quan som capaços de crear-la per mitjà de la música, de l'art, de la literatura. Hi assumim la fragilitat del que som. La percepció del temps sembla esvanir-se davant de la bellesa.

Les albades en són una expressió sublim, des del primer llostre, a trenc d'alba, quan la foscor de la nit s'atenua fins a l'esclat de llum quan el Sol encén l'horitzó i n'ergeix. La fascinació perenne de la mirada uneix les generacions davant del desvetllament —sovint tan divers!— de la llum entre les ombres. La naturalesa s'hi manifesta amb la nitidesa del cristall, amb els matisos

subtils de tots els seus colors, com si es tractés del seu moment culminant.

Les pàgines d'aquest llibre s'hi inspiren. I ho fan amb una proposta on conflueixen pintura i fotografia, l'assaig i la paraula poètica, travessant les fronteres dels llenguatges i reivindicant la superació dels límits convencionals. El destacat crític d'art Ramon Casalé ens convida, des d'una anàlisi que esquiva el refugi estèril dels tòpics, a descobrir en l'obra fotogràfica el diàleg latent amb la tradició pictòrica. Ben lluny de col·lidir, s'il·luminen mútuament i s'enriqueixen, com ho fa l'aproximació lírica a la imatge que anhela preservar i compartir l'instant màgic on la bellesa de l'albada assoleix la seva plenitud.

Us convidem a gaudir-ne.

Carles Duarte i Montserrat

“La nostra fotografia ha experimentat preocupacions o problemes comuns a altres activitats culturals, com són la crisi de la modernitat i les dificultats per a la seva superació, però ha aconseguit, en canvi, una acceptació que ja és molt àmplia i un superior reconeixement dels seus èxits i les seves possibilitats artístiques”

J. CORREDOR-MATHEOS. *Història de l'art català*. Vol. IX. Edicions 62. Barcelona. 1996

La fotografia a través del temps

El significat de la paraula fotografia prové del grec, on *foto* significa ‘llum’ i *grafos* ‘escriptura’, i va ser l’astrònom i matemàtic anglès John Herschel (1792-1871) el primer que la va utilitzar. També té un altre significat, que podríem expressar així: “pintar amb llum”. La fotografia artística apareix a Europa a finals del segle XIX, i la seva evolució es deu a diverses circumstàncies, no solament tècniques —és el cas de la fotografia en color o l’aparició de la càmera digital—, sinó també per la importància que ha adquirit en l’àmbit sociopolític, perquè ha permès la divulgació visual de molts esdeveniments que s’han produït al món.

En un primer moment la fotografia s’interessa pel retrat, després per mostrar escenes de la vida quotidiana i de l’arquitectura urbana, i posteriorment apareix el realisme social, mitjançant els grans drames humans. Des dels conflictes bèl·lics, en què la fotografia va servir per tenir una informació directa del que va ocórrer durant les dues grans guerres europees i la Guerra Civil Espanyola, fins a aspectes com les destruccions d’habitatges, el conflicte de les emigracions, així com les desgràcies naturals —terratrèmols, sequeres, fams...—. La majoria d’aquestes temàtiques, fins i tot avui, continuen essent focus d’interès per a molts fotoperiodistes. Un clar exemple de compromís social el tenim amb les comunitats indígenes de l’Amazones, on el brasiler Sebastião Salgado, que ha viatjat a més d’un centenar de països fotografiant la misèria humana, cerca la dignitat i l’orgull de la gent més pobre.

A finals del segle xx sorgeix el programa informàtic Adobe Photoshop d'edició d'imatges, que significa el "taller de fotos" i que permet als fotògrafs artístics poder fer retocs i crear efectes especials que els serveixin per obtenir uns resultats determinats o, el que és el mateix, manipular la imatge real. Ara bé, aquesta tècnica, que, si l'enfoquem periodísticament, la podríem considerar com a poc apropiada per a la manipulació de la imatge, artísticament té altres connotacions, sobretot per la seva creativitat. De fet, tenim exemples molt a prop nostre, principalment entre artistes que es mouen dins de la vessant naturalista, com el cas de Pere Formiguera, que empra habitualment el *collage* i l'*assemblage*, Joan Fontcuberta, que fusiona l'ésser humà i el món animal, i Toni Catany que dóna una gran importància a la naturalesa. De totes maneres, la manipulació de la imatge té l'origen a principis del segle xx, com a aportació del dadaïsta i surrealista Man Ray, perquè, amb el tractament que en fa, els objectes que hi apareixen no són el que són, sinó que vol recrear la realitat, i no solament pretén fotografiar-la reproduint-la. Precisament Marcel Duchamp va dir d'ell que "el tractament que feia de la seva càmera és com tractava el pinzell, com un mer instrument al servei de la ment".

Els artistes conceptuals, a través de les instal·lacions, el gravat, l'escultura i la pintura, s'han servit de la fotografia, sobretot per la incorporació del *collage*. Tenim diversos exemples d'aquesta tendència, com l'artista valenciana Carmen Calvo amb els seus personatges "impossibles", on fusiona la pintura i la fotografia per crear una obra ben singular. Ella mateixa es defineix com "una caçadora incansable d'imatges". També escau referir-se al paisatge, tant urbà com rural, dels artistes del land-art que s'han interessat per la fotografia, com observem en els treballs de Richard Long, Christo, Dennis Openheim i Robert Morris, que es mouen dins del propi terreny i on la fotografia esdevé el recurs que els permet la visibilitat de les seves creacions.

Dels fotògrafs més propers a nosaltres i que més temps han dedicat al tema de la natura, tenim el menorquí Toni Vidal, que dóna molta importància a l'entorn natural a través del paisatge, un paisatge on les pedres són essencials a l'hora de representar l'illa.

En la pell obscura de la nit,
que oculta les formes del paisatge,
s'enlaira el Sol;
hi sagna l'or,
incandescent,
gota de llum,
mirall de l'infinit,
faixa roja de núvols,
foc que cenyeix el foc.

S'hi retalla,
llunyà,
com si es tractés d'una imatge
que travessa els segles,
l'angle que culmina
la silueta escairada.

L'alè del món s'atura;
nuesa de l'instant;
hi ressonen els dies,
uns somnis ja extingits.

Sentim,
com un vent que ens arriba del passat,
la solitud dins nostre.

© del pròleg: Carles Duarte i Montserrat, 2016
© dels textos: Ramon Casalé Soler, 2016
© dels poemes: Carles Duarte i Montserrat, 2016
© de les fotografies: Carles Duarte i Montserrat, 2016
Rothko: © 1998 Kate Rothko Prizel and Christopher Rothko/VEGAP/Barcelona, 2016
Pollock: © 2016, The Pollock-Krasner Foundation
Olitski: © Jules Olitski, VEGAP, Barcelona, 2016
Hans Hofmann: © 2016, Renate, Hans & Maria Hofmann Trust / VEGAP
Newman: © The Barnett Newman Foundation, New York. VEGAP, Madrid, 2016
Louis: © Morris Louis, VEGAP, Barcelona, 2016
Anet Duncan: © Anette Duncan, VEGAP, Barcelona, 2016
© de les pintures: Mark Rothko, Jackson Pollock, Jules Olitski, Barnett Newman, Morris Louis,
Daniel Berdala, Anet Duncan i Hans Hofmann, 2016

© d'aquesta edició:
Pagès Editors, SL, 2016
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició: desembre de 2016
ISBN: 978-84-9975-789-6
DL L. 1.150-2016
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

← imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.